

De experimenteele cirrhosis hepatis, door Dr. SIEGENBEEK VAN HEUKELOM, Hoogleraar te Leiden (*Geneeskundige Bladen*, Derde reeks, n°. VII). Haarlem, de Erven F. BOHN, 1896.

De Schrijver begint zijn verhandeling met een inleiding, waarvan de zin nagenoeg op het volgende neerkomt.

De wetenschappelijke medicus mag er niet mede tevreden zijn, indien hij den toestand, waarin de organen verkeeren, hetzij bij den levenden patiënt of aan de sectietafel, heeft vastgesteld. Het moet verder zijn streven zijn te onderzoeken, op welke wijze de pathologische toestand tot ontwikkeling kwam, welke oorzaak tot de dikwijls zoo gecompliceerde reeks van verschijnselen en processen den aanstoot gaf. Tot het ware begrip der gevonden afwijkingen komt men eerst door de studie van de pathogenese en van de aetiologie. Bij die studie is het opzettelijk pathologisch experiment dikwijls een onmisbaar hulpmiddel.

De experimenteele methode wordt daarna in het algemeen besproken; er wordt op gewezen, dat de weg des experimentators is bezaaid met voetangels en klemmen. Bij een eenvoudige proef toch, waarbij men meende alle momenten te beheerschen, kan het voorkomen, dat zich buiten weten van den proefnemer complicatiën voordoen, die het resultaat minder zuiver, of zelfs geheel onbetrouwbaar doen worden.

De experimenteele cirrhosis hepatis kan meer dan eens dienst doen om het gezegde te staven.

Na deze uitweiding komt de Schrijver tot zijn eigelijke taak. Hij schetst ons den loop, welchen de pogingen, om door het experiment de pathogenese en de aetiologie van de cirrhosis hepatis tot klaarheid te brengen, in de laatste 25 jaren genomen hebben.

Het komt mij onnoodig voor hem daarbij op den voet te volgen. Het blijkt ons, dat de onderzoekers, al naar de grondgedachte waarvan zij uitgingen, de zaak van zeer verschillende zijden hebben aangevan. Meer dan 20 verschillende methoden van onderzoek worden aan ons oog voorbij gevoerd.

De meesten leverden niet het gewenschte resultaat. Wij vernemen, dat noch door onderbinding van den stam of van de takken van ductus choledochus, vena portae of arteria hepatica afwijkingen konden worden tot stand gebracht, die met de menschelijke cirrhosis op een lijn mogen worden gesteld;

dat evenmin inwerking op de leverkapsel levercirrhosis ten gevolge had;

dat door het toevoeren van schadelijke stoffen aan de lever, door injectie in het orgaan zelf of door zulke stoffen van uit het maag-darmkanaal of het subcutaan bindweefsel in circulatie te brengen, geen echte cirrhosis hepatis kon worden verkregen, maar hoogstens necrose of metamorphotische processen van het parenchym, waaraan zich dan wat bindweefselnieuwvorming aansloot,

Wel meenden de onderzoekers soms hun doel bereikt te hebben maar dan bleek het, door de kritiek van een herhaald onderzoek, dat het resultaat slechts twijfelachtige waarde had. Ja, verschillende experimentatoren verkregen dikwijls zoo wisselende resultaten, dat zij, om de veranderlijkheid van de uitkomst te verklaren, de toevlucht moesten nemen tot de uitspraak, dat de praedispositie wel een groote rol moet spelen: „ne devient pas cirrhotique qui veut” omdat „l'influence secrète qui fait les arthritiques” niet altijd aanwezig is. Zelfs met alcohol, het schadelijke agens, dat steeds met cirrhosis hepatis in één adem genoemd wordt, kan experimenteel geen cirrhosis worden opgewekt.

Toch kan de Schrijver ten slotte van een positief resultaat melding maken, dat door hem betrouwbaar wordt geacht.

„Men moet”, zegt hij, „tot de conclusie komen, dat het BOIX werkelijk gelukt is, op de basis zijner theoretische beschouwingen experimenteel door voeding met lagere vetzuren een proces op te wekken, dat op een lijn gesteld kan worden met de menschelijke „cirrhose”.

Al mogen de vruchten, die het laboratorium op het punt der exp. cirrhosis voor de praktijk heeft afgeworpen, niet ten volle gerijpt zijn, de practicus zal toch de verhandeling van SIEGENBEEK VAN HEUKELOM niet onbevredigd uit de hand leggen.

Aan zijn ordenend en schiftend talent hebben wij het te danken, dat het overzicht gemakkelijk is geworden. Telkens wordt de waarde der experimenten besproken en worden scherp gestelde conclusiën van den Schrijver ingelascht.

REDDINGIUS.

INGEZONDEN.

Zooals uit verschillende berichten in de vaktijdschriften der laatste maanden blijkt, hebben de onmiskenbare toeneming van het aantal lepra-gevallen in Europa, en het ontstaan van nieuwe centra, aanleiding gegeven om, meer dan in de laatste jaren het geval was, aan het bestaan dier ziekte in Europa aandacht te schenken. EHLER's reizen naar IJsland, REISSNER's onderzoekingen naar de gevallen in en om *Riga*, die van BLASCHKO in het district *Memel* deden alle toeneming van het aantal ziektegevallen kennen. Het ligt voor de hand, dat ook in *Nederland* meer gevallen van lepra voorkomen dan ondersteld wordt of bekend is; een onderzoek daarnaar kan nut afwerpen. Daar er geen grond bestaat om met een dergelijk onderzoek nog te wachten, wenschte ik reeds nu te trachten eenige zekerheid omtrent het bestaan van gevallen van lepra in *Nederland* te verkrijgen; om dat doel te bereiken, doe ik een beroep op de welwillende medewerking van de Nederlandsche collega's, die lijders aan lepra kennen of behandelen.